

Sebastian Kopera

Rola samorządów lokalnych w budowaniu cyfrowego środowiska networkingu w regionach turystycznych

Ekonomiczne Problemy Usług nr 67, 540-546

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SEBASTIAN KOPERA

Uniwersytet Jagielloński

ROLA SAMORZĄDÓW LOKALNYCH W BUDOWANIU CYFROWEGO ŚRODOWISKA NETWORKINGU W REGIONACH TURYSTYCZNYCH

Wprowadzenie

Networking (sieciowanie), czyli tworzenie wartości poprzez rozwijanie wielowymiarowej architektury relacji¹, staje się współcześnie coraz aktualniejszym zagadnieniem w różnych obszarach działalności gospodarczej, politycznej i społecznej. Świadczyć może o tym m.in. pojawianie się w strategii *Europa 2020* postulatu promowania klastrów (będących formą współpracy sieciowej) jako narzędzia kształtowania środowiska biznesowego, zwłaszcza dla MŚP².

Networking można rozpatrywać i analizować na różnych poziomach, począwszy od wewnątrzorganizacyjnego aż po globalny. Z punktu widzenia dalszych rozważań szczególnie interesujący będzie regionalny poziom współpracy sieciowej.

Znaczenie *networkingu* w kontekście regionalnym ujawnia się m.in. poprzez ułatwiony dostęp do rzadkich zasobów i rozpoznawanie możliwości kooperacyjnych³, wspieranie przedsiębiorczości⁴, wymianę informacji i tworzenie wiedzy⁵ lub

¹ J. Kay, *Podstawy sukcesu firmy*, PWE, Warszawa 1996, s. 99.

² *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Komisja Europejska, COM(2010) 2020, Bruksela 3.03.2010, s. 15.

³ R. Gulati: *Alliances and network*, „Strategic Management Journal” 1998, no. 19 (4): 293–317, s. 311.

⁴ J.M. Hite, W.S. Hesterly: *The evolution of firm networks: From emergence to early growth of the firm*, „Strategic Management Journal” 2001, no. 22, 275–286, s. 282.

⁵ K. Pavlovich: *The evolution and transformation of a tourism destination network: the Waitomo Caves, New Zealand*, „Tourism Management” 2003, no. 24, 203–216, s. 215.

wspieranie procesów innowacyjnych⁶. Rezultatem sieciowania jest wzrost konkurencyjności regionów⁷, w tym także regionów turystycznych. Potwierdzają to badania K. Pavlovich, która uważa, że powiązania między organizacjami funkcjonującymi w ramach jednego regionu turystycznego są kluczowym czynnikiem tworzenia strategicznej dźwigni konkurencyjnej⁸.

Niezależnie od poziomu, na jakim rozpatruje się *networking*, do kluczowych czynników sukcesu tego typu przedsięwzięć należy stosowanie przez różne podmioty nowoczesnych rozwiązań informatycznych⁹. Platformy cyfrowe oparte na Internecie mają ogromne znaczenie dla rozwoju *networkingu*, m.in. poprzez usprawnianie i intensyfikację relacji między firmami¹⁰.

Regionalne, cyfrowe platformy *networkingu* należy rozpatrywać jako zbiór narzędzi informatycznych (infostrukturę¹¹) wykorzystywanych przez różne podmioty regionalnej gospodarki turystycznej w celu rozwijania i doskonalenia wielowymiarowych relacji kooperacyjnych i transakcyjnych. Z proponowanej definicji nie wynika sposób wdrażania i rozwoju takich platform, poziom ich integracji itp. Praktyka wskazuje, że zwykle w początkowych etapach regionalna infostruktura ma charakter rozproszony i heterogeniczny. Z czasem jednak podejmowane są działania mające na celu integrowanie istniejących rozwiązań w celu stworzenia jednej wspólnej platformy sieciowania. Model takiej zintegrowanej platformy opisuje m.in. D. Buhalis, określając ją mianem zintegrowanego systemu informatycznego zarządzania rezerwacjami w destynacji¹². Praktycznym badaniem zagadnień systemów informacyjnych w gospodarce turystycznej w Polsce zajmuje się m.in. zespół prof. A. Panasiuka¹³.

Zgodnie z tym, co powiedziano wcześniej, działalność gospodarcza na współczesnych rynkach turystycznych wymaga coraz bardziej rozbudowanych relacji ze wszystkimi elementami regionalnego otoczenia biznesowego. Oznacza to jednocześnie rosnące wymagania dla rozwiązań informatycznych, które taką architekturę relacji będą mogłyby wspierać. Jednostkami, które mają największy potencjał

⁶ A.M. Kowalski: *Kooperacja w ramach klastrów jako czynnik zwiększania innowacyjności i konkurencyjności regionów*, „Gospodarka Narodowa” 2010, 5–6 (225–226), s. 3.

⁷ M.E. Porter: *The competitive advantage of nations*, Macmillan London 1990.

⁸ K. Pavlovich: *The evolution and transformation...*, *op. cit.*, s. 203.

⁹ J. Staszewska: *Klaster perspektywą dla przedsiębiorców na polskim rynku turystycznym*, Difin, Warszawa 2009, s. 41.

¹⁰ S.A. Rosenfeld: *Bringing business clusters into the mainstream of economic development*, „European Planning Studies” 1997, vol. 5 iss. 1, s. 9.

¹¹ D. Buhalis: *eTourism. Information technology for strategic tourism management*, Prentice Hall 2003, s. 347.

¹² D. Buhalis: *eTourism...*, *op. cit.*, s. 288 i dalsze.

¹³ A. Panasiuk: *Tourism information system as the determinant tourism industry development on the local level*, w: B.F. Kubiak, A. Korowicki (red.): *Information management*, Gdańsk University Press, Gdańsk 2009, s. 431.

w zakresie inspirowania, integrowania i finansowania przedsięwzięć rozwijających zintegrowaną, regionalną infostруктурę *networkingu*, są instytucje zarządzające regionami turystycznymi – jednostki administracji państwowej w regionach i samorząd gminny na poziomie lokalnym.

W prezentowanym opracowaniu postawiono pytanie o faktyczną rolę samorządów gminnych w kształtowaniu lokalnych platform *networkingu* i ich wpływ na współpracę między różnymi podmiotami w regionach turystycznych. Próba odpowiedzi na to pytanie będzie oparta na wynikach badań empirycznych przeprowadzonych przez zespół Katedry zarządzania w turystyce UJ, w ramach projektu nr N N 115 3730 33.

1. Metodyka badań

Badania zostały przeprowadzone na próbie 74 przedsiębiorstw turystycznych z całej Polski. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankietowy, który zawierał pytania odnośnie do 27 dźwigni konkurencyjności przedsiębiorstw turystycznych: 17 wewnętrznych i 10 dotyczących regionalnego otoczenia biznesu. Każda z nich była analizowana w ujęciu statycznym (luka kompetencyjna dla dźwigni wewnętrznych i inercja dla otoczenia) oraz dynamicznym. Respondentami byli właściciele i osoby zarządzające nimi. Uzyskane wyniki zostały poddane obróbce statystycznej, która pozwoliła – poza prostym opisem statystycznym – wskazać również pewne zależności oraz korelacje między badanymi czynnikami i ich grupami.

W niniejszym opracowaniu omówione zostaną wyniki tych badań dotyczące jednego ze zewnętrznych czynników: wpływu systemów informatycznych stosowanych przez samorządy gminne na możliwość rozwoju przedsiębiorstw, wraz z najważniejszymi powiązaniem tego czynnika z pozostałymi.

Z powodu niepełnego zwrotu ankiet badania nie spełniają warunku reprezentatywności, dlatego formułowane w dalszej części wnioski należy traktować jako hipotezy, których weryfikacja wymaga dalszych badań.

2. Omówienie wyników

W pierwszej kolejności respondenci oceniali wpływ systemów informatycznych stosowanych przez samorządy gminne na możliwość rozwoju przedsiębiorstw. Warto zaznaczyć, że wspomniane możliwości rozwoju dotyczą również możliwości rozwijania współpracy w ramach regionalnych i ponadregionalnych powiązań sieciowych.

Zidentyfikowany poziom inercji tej zewnętrznej dźwigni konkurencyjności przedsiębiorstw turystycznych, który wyniósł 2,15, należy ocenić jako średni. W związku z tym, że jest on dużo wyższy od przeciętnych wyników osiągniętych

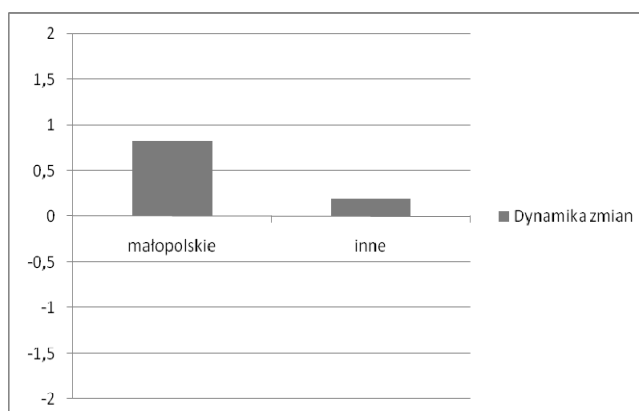
przez przedsiębiorstwa w odniesieniu do innych obszarów budowania sieciowych platform współpracy¹⁴, wynik taki pozostawia wiele do życzenia.

Poza obecnym poziomem inercji badano także jego zmiany na przestrzeni 3 lat poprzedzających badanie. Osiągnięty w tym przypadku wynik (0,28) wskazuje na umiarkowanie pozytywne zmiany w tym zakresie. Oznacza to, że podejmowane na poziomie gmin działania zaczynają przynosić pozytywne rezultaty, które są dostrzegane przez przedsiębiorców.

Zaobserwowane zmiany nie były równomiernie rozłożone w układzie badanych województw. Jak wynika z danych z rysunku 1, dynamika zmian badanego czynnika w województwie małopolskim (0,82) była istotnie wyższa niż w innych województwach (0,19). Podobne zależności udało się także zaobserwować w odniesieniu do poziomu inercji, jednak różnice te nie były istotne statystycznie.

Warto przeanalizować oba aspekty badanego czynnika – jego poziom i dynamikę zmian – w kontekście wyników dotyczących innych zewnętrznych dźwigni konkurencyjności ocenianych przez menedżerów przedsiębiorstw turystycznych.

Przedstawiona na rysunku 1 dynamika zmian była silnie i dodatnio skorelowana z aktywnością samorządu gminnego w zakresie tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorstw turystycznych na terenie gminy. Obserwacja ta może potwierdzać przypuszczenie, że implementacja nowoczesnych technologii przez samorządy jest elementem oraz narzędziem kompleksowych i wieloaspektowych działań mających na celu pobudzenie przedsiębiorczości w danym regionie (w tym przedsiębiorczości turystycznej).

Rys. 1. Porównanie dynamiki zmian inercji badanego czynnika w Małopolsce i innych województwach

Źródło: opracowanie własne.

¹⁴ Por. S. Kopera: *Wpływ nowoczesnych systemów informatycznych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw turystycznych*, konferencja naukowa: *Wybory strategiczne w przedsiębiorstwach. Uwarunkowania i rezultaty*, Poznań 2011 (w druku).

Na uwagę zasługuje również powiązanie poziomu inercji samorządów gospodarczych w badanym zakresie z poziomem (i dynamiką zmian) współpracy podmiotów gospodarczych, samorządów i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju turystyki, która jest jednym z głównych celów rozwoju lokalnych platform *networkingowych*. Na podstawie uzyskanych wyników można powiedzieć, że wpływ stosowanych przez samorządy rozwiązań informatycznych jest silnie skorelowany z poziomem współpracy różnych podmiotów w regionie. Oznacza to, że im wyżej oceniano badany wpływ wdrażanych przez gminy rozwiązań informatycznych na tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorstw, tym wyższy był obserwowany poziom rzeczywistej współpracy w regionie. Silną korelację zaobserwowano również w odniesieniu do zmian badanego czynnika i obecnego poziomu współpracy w regionie.

Omówione korelacje nie dają odpowiedzi na pytanie o kauzalność. Możliwe są tu dwie przeciwne, choć nie wykluczające się interpretacje. Pierwsza mówi o tym, że stosowane przez samorządy technologie przyczyniają się do intensyfikacji współpracy na rzecz rozwoju turystyki w regionach. Na rzecz tej hipotezy przemawia spora liczba publikacji naukowych, jak również obserwacje praktyki. Niemniej należy wspomnieć jeszcze o drugiej hipotezie, która mówi o tym, że podmioty silnie zaangażowane we współpracę regionalną częściej zauważają, lepiej postrzegają i oceniają badany wpływ „gminnych” systemów informatycznych. Ostateczny kierunek zależności przyczynowo skutkowej powinien zostać potwierdzony w toku dalszych badań empirycznych.

W omawianym kontekście na uwagę zasługuje fakt umiarkowanej korelacji badanego czynnika ze współpracą przedsiębiorstw turystycznych z konkurentami w zakresie realizacji wspólnych celów branżowych. Stopień tej korelacji jest niższy niż w poprzednim przypadku, jednak – biorąc pod uwagę to, że pytanie dotyczyło współpracy z konkurentami – należy tę korelację rozpatrywać w kategoriach pozytywnych.

Kolejnym czynnikiem dodatnio skorelowanym z wpływem stosowanych przez samorządy gminne systemów na tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorstw turystycznych jest analogiczny wpływ rozwiązań stosowanych przez samorządy gospodarcze. Co ciekawe, związek ten jest widoczny zarówno w ujęciu statycznym, jak i dynamicznym. Może to sugerować pewien stopień współdziałania lub przynajmniej „synchronizacji” działań obu kategorii podmiotów w zakresie rozwoju platform informatycznych. Potencjalnie pozytywny wydzźwięk tego stwierdzenia warto jednak oceniać w kontekście rzeczywistego poziomu badanego czynnika, który – zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami – jest tylko średni, a jego zmiany – tylko umiarkowane.

Podsumowanie

Na podstawie zaprezentowanych badań można stwierdzić, że systemy informatyczne stosowane przez samorządy gminne przyczyniają się do rozwoju cyfrowych platform *networkingu* w regionach turystycznych. Wraz z intensyfikacją tych działań poprawiają się warunki rozwoju przedsiębiorstw turystycznych oraz podnosi się realny poziom współpracy między różnymi podmiotami regionalnej gospodarki turystycznej, w tym także współpracy między konkurującymi przedsiębiorstwami. To właśnie poprzez rozwój regionalnej architektury relacji współtworzone przez samorządy lokalne platformy *networkingu* powinny przyczyniać się do wzrostu konkurencyjności regionów turystycznych oraz poszczególnych podmiotów działających na ich terenie.

Jednocześnie należy pamiętać, że pomimo korzystnych zmian w zakresie wsparcia przez samorządy gminne warunków rozwoju przedsiębiorstw ich intensywność wydaje się wciąż niewystarczająca. Oznacza to, że jeśli regionalne platformy *networkingu* mają w istotny sposób stymulować poziom lokalnej kooperacji, ich rozwój powinien być dynamiczniejszy. Warto w tym procesie poszukiwać sojuszników, którymi w naturalny sposób są samorządy gospodarcze oraz lokalne środowisko biznesowe. Udział wszystkich zainteresowanych wydaje się warunkiem koniecznym integracji cyfrowych platform *networkingu* w skali całego regionu.

Literatura

1. Buhalis D.: *eTourism. Information technology for strategic tourism management*, Prentice Hall 2003.
2. Gulati R.: *Alliances and network*, „Strategic Management Journal” 1998, no. 19(4).
3. Hite J.M., Hesterly W.S.: *The evolution of firm networks: From emergence to early growth of the firm*, „Strategic Management Journal” 2001, no. 22.
4. Kay J.: *Podstawy sukcesu firmy*, PWE, Warszawa 1996.
5. Komisja Europejska: *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM(2010) 2020, Bruksela, 3.03.2010.
6. Kopera S.: *Wpływ nowoczesnych systemów informatycznych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw turystycznych*, Konferencja naukowa: *Wybory strategiczne w przedsiębiorstwach. Uwarunkowania i rezultaty*, Poznań 2011 (w druku).
7. Kowalski A.M.: *Kooperacja w ramach klastrów jako czynnik zwiększania innowacyjności i konkurencyjności regionów*, „Gospodarka Narodowa” 2010, no. 5–6.
8. Panasiuk A.: *Tourism information system as the determinant tourism industry development on the local level*, w: Kubiak B.F., Korowicki A.: *Information management*, Gdańsk University Press, Gdańsk 2009.

9. Pavlovich K.: *The evolution and transformation of a tourism destination network: the Waitomo Caves*, New Zealand, „Tourism Management” 2003, no. 24.
10. Porter M.E.: *The competitive advantage of nations*, Macmillan, London 1990.
11. Rosenfeld S.A.: *Bringing business clusters into the mainstream of economic development*, „European Planning Studies” 1997, vol. 5, iss. 1.
12. Staszewska J.: *Klaster perspektywą dla przedsiębiorców na polskim rynku turystycznym*, Difin, Warszawa 2009.

THE ROLE OF LOCAL SELF-GOVERNMENTS IN BUILDING AN E-ENVIRONMENT FOR NETWORKING IN TOURIST REGIONS

Summary

In contemporary environment of tourism industry the growing attention rises networking, as a source of competitive advantage of firms and regions. One of the most important instruments for developing a networking environment is regional digital platform. It usually consists of many, heterogeneous applications of different regional actors. However, to bring competitive advantage to region and regional companies it requires to be stimulated and integrated across the region. The most suitable institution to execute and coordinate this process is local self-government. The report presents how Polish self-governments cope with this challenge.

Translated by Sebastian Kopera